

ROLUL PROFESORULUI ÎN GHIDAREA ÎN CARIERĂ A ELEVILOR

Jeni NASTAS, dr., conf. univ.

Summary

The problem professional determination is a social dilemma as a promoter of moral values and educational trying to resolve. One of the problems adolescent face it is indecision and lack of professional motivation. That is why a heavy load to find the key to success at the heart of a child.

Societatea de azi are așteptări din ce în ce mai ridicate față de profesor. Cadrul didactic este persoana ce realizează legătura între tânăra generație și un viitor, ale cărui dominante sunt moralitatea, libertatea corect înțeleasă și mulțumirea lucrului bine făcut. Un rol important îl are profesorul în ghidarea în carieră a elevilor.

Consilierea și orientarea în carieră au apărut ca o modalitate de a răspunde presiunilor sociale impuse de schimbarea economico-politică a începutului de secol și a implicațiilor acestui fenomen în planul modificării raportului dintre cererea și oferta locurilor de muncă, a creșterii nivelului competențelor impuse și a nivelului de eficiență cerut, a preocupării pentru calitatea vieții copiilor, etc.

Analizând situația din economia națională și de pe piața muncii, evidențiem o serie de discrepanțe în domeniul fundamentelor teoretice și practice legate de motivație și orientare profesională. Copilul de azi, adolescentul de mâine, dezamăgit, încearcă să facă față greu alegerii sale. „Pe de o parte se orientează spre domeniile de activitate cele mai moderne, considerate cu un potențial crescut de valorizare socială, de reușita materială sau spre cele care conferă șanse sporite pentru găsirea unui loc de muncă. Pe de altă parte, speriat de alternativa șomajului, sub limita expectanțelor sale, a uitat să privească spre sine pentru a vedea ce-i place, ce i s-ar potrivi, ce capacități, interese, aptitudini are”[3, p. 76].

Orientarea școlară și profesională reprezintă o activitate sistematică, de natură educativă, desfășurată în școală în mod periodic și realizată în cadrul orelor de dirigenție, discipline școlare și activități extrașcolare. „Școala facilitează dezvoltarea personală a elevului pentru luarea unor decizii, în concordanță cu cerințele pieței muncii succesului. Elevul este propriul său manager, el trebuie să-și evalueze resursele cu realism, să-și stabilească obiectivele și să elaboreze proiecte existențiale pe termen lung, mediu și scurt, să se folosească de oportunități pentru a-și atinge scopurile în viață” [6, p. 24].

În prezent, în literatura de specialitate se vehiculează trei termeni în legătură cu intervențiile de consiliere și orientare în carieră: a) orientarea în carieră (respectiv ceea ce în literatura de specialitate din țara noastră este cunoscut sub denumirea de orientare școlară și profesională, b) consiliere în carieră și c) educația pentru carieră. Deși acești termeni sunt utilizați de multe ori pentru a desemna același lucru, ei nu sunt de fapt sinonimi [3, p. 94].

Conceptul de orientare în carieră este termenul care acoperă gama cea mai largă de activități, de la formare și evaluare, la consiliere și educație pentru carieră și devine astfel „conceptual umbrelă” pentru activitățile din acest domeniu. Consilierea în carieră vizează dezvoltarea abilităților unei persoane sau grup de persoane pentru rezolvarea unei probleme specifice legate de carieră (decizie, anxietate legată de carieră, insatisfacție academică, plan de carieră, etc.) și este în esență o intervenție psihologică. Spre deosebire de consiliere, *educația pentru carieră* reprezintă o intervenție educațională de dezvoltare, în avans, a deprinderilor și abilităților necesare tinerilor pentru dezvoltarea și managementul propriei cariere.

În ciuda diferențelor specifice, activitățile de orientare prezintă o serie de suprapuneri printre care:

- expunerea la informații ocupaționale;

- clasificarea aspirațiilor vocaționale;
- furnizarea de structuri cognitive de integrare și organizare a informațiilor despre sine, despre ocupații și relația dintre ele;
- suport social în explorarea propriei persoane și a traseelor educaționale și profesionale.

Aceste elemente comune asigură succesul intervențiilor de orientare. Datele care provin din studii de psihologie vocațională au scos în evidență beneficiile orientării în carieră.

Înainte de a putea analiza rolul profesorului școlar, este util să definim serviciile prin care elevii pot fi sprijiniți pentru a lua decizii legate de carieră. Aceste servicii cuprind: informare, educare, consiliere și orientare în carieră.

Furnizarea informațiilor despre locuri de muncă, rute de formare educațională, dinamica pieții muncii pot avea loc prin intermediul:

- bibliotecilor de orientare în carieră din școli;
- broșuri despre locuri de muncă și angajatori;
- prospecte ale colegiilor și universităților;
- informații despre piața muncii;
- site-uri specializate care oferă resurse on-line pe diferite teme legate de dezvoltarea carierei.

Ghidarea în carieră este un program planificat de activități curricular și experiențe de învățare. Scopul său este de a-i ajuta pe tineri să-și dezvolte cunoștințele și abilitățile necesare pentru a face alegeri de succes și pentru a administra tranziția de la perioada de studiu la un loc de muncă [5, p. 134]. Această activitate este o intervenție realizată de un profesor bine instruit care îi ajută pe tineri să exploreze o gamă de opțiuni, pentru a corela informațiile cu propriile lor nevoi și circumstanțe și a lua decizii legate de orientarea în carieră, adică a progresa în învățare sau/și în muncă. Orientarea în carieră poate include sau nu evaluarea psihometrică.

Evaluarea psihometrică poate fi realizată numai de un psiholog format în utilizarea instrumentelor de evaluare pe care le utilizează. Consilierea în carieră este un proces în cadrul căruia profesorul și persoana consiliată se află într-o relație dinamică și colaborativă care se centrează pe identificarea și atingerea scopurilor de carieră ale persoanei conciliate. Profesorul folosește un repertoriu divers de tehnici și metode pentru a facilita autocunoașterea, cunoașterea alternativelor de acțiune, luarea de decizii informate; clientul este, desigur, responsabil pentru propriile acțiuni.

Atât profesorii, cât și consilierii școlari joacă un rol important în a-i susține pe elevi în timpul activității școlare, pentru ca aceștia să-și dezvolte abilitățile de luare a deciziilor și a-i ghida în legătură cu opțiunile de orientare în carieră. Furnizarea educației și orientării în carieră în școli trebuie văzută ca un parteneriat între profesori și consilierii școlari, care joacă fiecare un rol important în dezvoltarea abilităților elevilor de a lua decizii. În școlile în care sprijinul din partea serviciilor psihopedagogice este limitat este important ca diriginții să-și dezvolte abilitățile de educație și orientare bazală în carieră. „Responsabilitatea profesorului școlar este de a-i ajuta pe elevi să elaboreze un plan de acțiune pentru orientarea în carieră și de ai îndruma să identifice posibile alegeri privind orientarea în carieră. Totuși, profesorii au o relație continuă cu elevii și sunt cei mai în măsură să susțină implementarea planurilor de acțiune legate de orientarea în carieră. Comunitatea locală lărgită, incluzând părinți, angajatori locali și grupuri de colegi, pot susține procesul prin furnizarea de informații despre locuri de muncă și progresul în carieră, împărtășind elevilor propriile experiențe și interese” [7, p. 55].

Acest nivel de informare va constitui baza care va fi utilizată de profesori pentru:

- a-i ghida pe elevi în ceea ce privește oportunitățile de muncă, un nivel superior de educație și formare;

- a identifica elevii ale căror alegeri privind orientarea în carieră sunt nerealiste.

Acești elevi pot apela apoi la consilierii școlari pentru o orientare în carieră aprofundată. După luarea unei decizii, elevii trebuie să elaboreze un plan de acțiune în carieră care va ajuta să atingă un obiectiv realist de orientare în carieră.

Profesorii care oferă educație pentru carieră trebuie să adere la anumite principii prin care se asigură faptul că toți elevii primesc servicii de calitate, iar sprijinul pe care aceștia îl oferă trebuie să fie:

- **centrat pe elev** - profesorul școlar trebuie să înțeleagă nevoile fiecărui elev în parte, deoarece aspirațiile acestuia de orientare în carieră sunt unice. Ideile și preocupările lor sunt legate de muncă, trebuie să fie explorate în totalitate pentru a-l implica deplin în proces. Elevul trebuie să primească sprijin continuu pentru a lua o decizie reală;

- **direcționat și sistematic** - orientarea în carieră este un proces normal prin care fiecare elev își va formula propriile idei despre muncă, într-o perioadă de timp determinată. Școlile trebuie să recunoască importanța acestui lucru și să asigure integrare a procesului în curriculum pentru maximizarea succesului. Elevii care se concentrează asupra carierei vor devenind mai motivați la școală, deoarece pot constata relevanța învățării pentru atingerea obiectivelor legate de profesie. Dacă școlile au o abordare sistematică a orientării profesionale, elevii vor recunoaște importanța unei planificări și este mai puțin probabil că vor face alegeri nerealiste;

- **să implice elevii și comunitatea locală largită** - elevul trebuie să fie implicat pe deplin în proces dacă trebuie să își asume responsabilitatea personală pentru propria planificare a carierei, iar comunitatea locală largită joacă un rol important. Profesorul trebuie să realizeze o revizuire și monitorizare continuă prin care să-i reasigure pe elevi că planificarea

profesională este esențială pentru facilitarea unei tranziții reușite de la școală în lumea muncii;

- **relevant și accesibil** - relevanța planificării pentru orientarea în carieră trebuie să fie recunoscută în cadrul școlii și trebuie să existe sprijin disponibil specializat, oricând este necesar;

- **să furnizeze informații ușor de abordat** - elevii trebuie să aibă acces la informații ușor de accesat pentru a-și putea realiza propria explorare despre locuri de muncă și cariere care li se par interesante.

Așadar, orientarea profesională nu se poate rezuma doar la asistența unor momente în alegerea carierei, ci trebuie să devină o modalitate de dezvoltare a abilităților necesare pentru construirea propriei cariere. Greșelile privind decizia în alegerea unei cariere se resimt după mulți ani: individul este nemulțumit de munca sa, de sine, de cei din jurul său, nu face față cerințelor meseriei pe care o practică. Uneori familia este cea care influențează sau chiar decide instituția, specializarea și chiar meseria adolescentului.

Bibliografie

1. Baban, A., *Consiliere educațională*, Ghid metodologic, Cluj Napoca, 2011.
2. Băban, Ad-na, *Consiliere și orientare*, Ghidul profesorului, Centrul Educația, București, 2002.
3. *Consilierea privind cariera - abordare contemporană*, Materialele Conferinței științifico-practice, Chișinău, 5 mai 2011.
4. Dandara, O., *Orientarea școlară și profesională – dimensiune a educației pentru și prin profesie*, Chișinău, 2005.
5. Ghica, V., *Ghid de consiliere și orientare școlară*, Polirom, Iași, 1998.
6. Silvaș, Alexandra, *Managementul carierei*, Târgu-Mureș, 2009.
7. Tomșa, G., *Consiliere și orientare școlară*, București, 1999.